

Den første sag på dagsordenen var:

Fortsættelse af første behandling af forslag til finanslov for finansåret fra 1. april 1964 til 31. marts 1965.

(Foregående del af første behandling findes i tidenden sp. 1434 og 1515).

Forhandlingen genoptoges.

Vagn Bro: Et af de problemer, der trods menneskehedens ejendommelige optimisme stadig trænger sig mere og mere på, de stigende ulykkestal i trafikken, der nu ikke længere alene diskuteres af de retsudøvende myndigheder, men hvor pædagoger og læger, ikke mindst inden for psykiatrien, nu er klar over farerne, har undergået en næsten dynamisk udvikling i dette århundrede som følge af teknikken.

Bortset fra de heldigvis begrænsede jernbaneulykker regnede man i århundredets begyndelse med 25 à 35 færdselsdrab pr. år, mest forårsaget af løbske heste. Her i vort lille land på ca. 44.000 km², foruden Grønland, og med ikke 5 millioner mennesker må vi regne med 40.000 à 50.000 færdselsulykker pr. år, ca. 125 pr. dag; vi må regne med, at over 20.000 personer bliver skadet mere eller mindre, og at vi, når hele året regnes sammen, sikkert nærmer os ca. 700 dræbte.

I en tid, hvor man søger at værne mennesket mest muligt personligt og økonomisk, i en tid, hvor man regulerer og bestemmer på mangfoldige områder, hvor nytten i hvert fald er et diskussionsemne mand og mand imellem, er det for mig uforståeligt, at samfundsmagten over for denne kolossale belægning på landets i forvejen stærkt belagte sygehuse — en ekstra belægning med et antal dødsfald, der nu nærmer sig 2 pr. dag — ikke sætter større magt eller i hvert fald bedre hjælpemidler ind.

Der er jo mange grunde til at bekæmpe krigen — det skal i sandhed være indrømmet — men det er vel også her navnlig de

mange døde, lemlæstede og sårede, man har for øje. Men disse triste tal fra krigen er jo ved at blegne over for dødsfaldene og lemlæstelserne på vore gader og veje. Det er således blevet mig meddelt, at i USAs sidste krig i Sydkorea faldt der i det sidste år 38.000 unge amerikanere, men i det samme år dræbtes der ikke 38.000, men 39.000 i den amerikanske daglige trafik ...

Formanden: Jeg henstiller, at man hører taleren i ro.

Vagn Bro: ... men man må jo sige, at død er død, hvad enten det så sker under fanerne eller i dagliglivet.

I forhold til vort lands størrelse er vi nu kommet godt med, idet det langt større og næsten dobbelt så folkerige naboland Sverige kan nøjes med at notere ca. 1.000 dødsfald om året. Hertil kommer — som det også blev berørt i går af det ærede medlem hr. Horn — at eksperter har opgjort de økonomiske tab ved ulykkerne til 1,2 milliarder kr. i Sverige, ca. 1 milliard kr. i Danmark og 2.500 mill. nye mark i Finland.

Nu nærer jeg ikke tvivl om, at vore nordiske lovgivninger ikke bygger på en fuldstændig klarlæggelse af færdselsproblemerne. Vore egne beskedne eksperimenter på hastighedens område har uden tvivl været ufuldkomne, og det er også grunden til, at vi nu undersøger med større og større hjælpemidler på et vanskeligt trafikforskningsplan på tredje år. Når dette års gunstige forskningsresultater er klarlagt hen på foråret, må resultatet, hvis dette nogenlunde kan fastslås, sikkert tages op af lovgivningsmagten.

Jeg havde forleden dag i Oslo lejlighed til at se noget af tæppet løftet for de naturligt nok ret nøje sammenfaldende resultater de fire nordiske lande imellem. I og for sig er denne ensartethed måske lidt ejendommelig, eftersom vejr- og naturforholdene er såre forskellige, men den har sikkert sin forklaring deri, at menneskene, deres psyke og mentalitet er nogenledes den samme, og

[Vagn Bro.]

man kan, forstod jeg, også føje til, at af de tre hovedfaktorer i færdslen, menneskene, maskinerne og vejene, vil til alle tider menneskenes optræden blive den afgørende for ulykkerne.

Jeg vil ikke mene, at vi endnu trafikforskningsmæssigt, hverken hvad midler eller metoder angår, har nået slutlinjen, og mine bemærkninger i dag tager først og fremmest sigte på at henlede den høje regerings og folketingets opmærksomhed på — som det også skete i går fra det ærede medlem hr. Horns side — at vi må videre frem med de virkelige trafikforskningsundersøgelser, så vi nogenledes kommer til bunds; dette har i virkeligheden bud videre ud til de nordiske regeringer og Nordisk Råd.

Om et eventuelt kommende trafikforskningsinstitut skal være fælles — det ville utvivlsomt være det billigste — eller om det skal bestå af en sektion i hvert land med nøje samarbejde, skal jeg ikke komme ind på, men jeg tror, at den alt for beskedne forskningsmetode nu må ændres, og at vi må tage sagerne alvorligt op. Jeg tror, at færdselsproblemerne nu har antaget et sådant omfang, at der vil være lydhørhed herfor i de nordiske parlamenter. Skulle jeg nævne et resultat af sådanne trafikundersøgelser, der viser, hvor vigtigt det er, at vi bygger på et sagligt rigtigt grundlag, vil jeg nævne de resultater, man samstemmigt i de fire lande er kommet til med hensyn til det, vi antog for det meget farlige, nemlig overhalingerne, omkørslerne. Det viser sig, at i alle lande udgør disse ulykker kun 4 à 5 pct. Jeg tror at turde sige, at vi alle på dette punkt er gået en forkert vej, og her viser det sig, at forskningsresultaterne er det afgørende.

Må jeg lige tillade mig at anføre, at det var måske under forarbejderne på en eventuel ny lovgivning rigtigt, om man tænkte på, at forsikringssekskaberne, der jo i høj grad må være interesseret i, at ulykkernes antal begrænses, også ydede deres beløb, således som jeg har forstået at det er tilfældet i Østrig. Jeg må hertil kun føje ...

Formanden: Det er nødvendigt, at samtalerne i salen begrænses til det mindst mulige, hvis det skal være muligt at føre forhandlingerne igennem på forsvarlig måde.

Vagn Bro: Jeg må hertil kun føje, at når landene nu på andet eller tredje år har udforsket særlige, bestemte områder inden for ulykkerne, da bør vi, når resultaterne er samstemmige, ikke holde os tilbage. Jeg skal kort nævne, at efter de oplysninger, der foreligger fra den svenske regering nu i dette år, sammenfatter man resultaterne derhen, at vel kan der være vanskeligheder, hvad angår forskningsmetoderne, men man slutter dog således — jeg beder om lov til at citere —:

„Det har emellertid vid de i utredningen gjorda analyserna framkommit av varandra oberoende indikationer på att olyckorna varit färre och lindrigare vid hastighetsbegränsning än vad som skulle ha förväntas blivit fallet, om hastighetsbegränsning ej införts.“

Og så føjer man til:

„Det har ej framkommit någon indikation på att hastighetsbegränsning i något avseende skulle innebära en trafikfara.“

Det er altså efter 3 års undersøgelser resultatet i Sverige.

Ganske på samme måde forholder det sig i Finland, hvor man efter 2 års forsøg i 3 len — amter — har slået fast, at i hastighedsbegrænsningsområdet er ulykkernes antal gået ned med 5,4 pct., medens det i de andre len, hvor der ingen hastighedsbegrænsning var, steg med 35,1 pct. Det svarer i øvrigt til de erfaringer, vi har gjort her i landet; på amtsveje og tosporede veje har i hvert fald i forårs- og sommertiden ulykkernes antal været formindsket med 20-25 pct.

Det, jeg hermed vil sige, er, at når vi hen på foråret eller sommeren får resultatet af de sidste undersøgelser, vil jeg ikke håbe, at det forbliver i betænkningerne, men at den højtærede justitsminister også vil tage det i agt.

Jeg vil hertil kun føje, at vel er det givet, at færdselsloven ikke må ændres med korte mellemrum, men jeg har på den anden side indtryk af, at det til tider går for langsomt. Jeg vil anføre, at det ærede medlem hr. Thisted Knudsen to gange har stillet spørgsmål vedrørende parkering på vore hovedveje. Det ærede medlem tænkte særlig på parkering i lygtetændingstiden, men det gælder faktisk hele året, at ulykkerne på

[Vagn Bro.]

dette område tager til i antal, og da er det, jeg må henvise til, at den højtærede minister i 1962, den 4. februar, sagde: nu varer det ikke længe, inden vore eksperters resultater kommer. Men til februar 1964 er der gået 2 år siden da. Jeg henstiller til ministeren, om vi ikke skulle tage problemet op på dette punkt, idet der ikke mindst i de sidste måneder er indtruffet en række meget alvorlige ulykker.

Jeg kan sluttelig om hele dette spørgsmål sige, at det er dog et spørgsmål, som berører 20.000 mennesker. Hvis der kom en ukendt sygdom, så var vi da ikke uenige om at sætte millioner ind for at bekæmpe den. Det forekommer mig, at her er det, ligesom vi er for langsommelige i aftrækket. Jeg anerkender den højtærede ministers interesser på dette punkt, og den danske presse har jo også interesser her; det er et omtåligt spørgsmål, det gælder jo både benzinannoncer og bilannoncer. Her i hovedstaden ved jeg, at den højtærede ministers hovedorgan, Aktuelt, i højeste grad har taget positiv stilling, og det samme gælder Berlingske Tidende og de store provinsblade af alle partifarver: Århusblade, Odense- og Esbjergblade, og derfor vil jeg udtrykke det håb, at når vi nu får den første formentlig virkelig videnskabelige undersøgelse, skal vi også slutte op derom og søge at nå frem til et virkeligt resultat.

Til slut skal jeg kun rette en forespørgsel til den højtærede minister for offentlige arbejder på et område, hvor jeg erkender at det måske nok er vanskeligt lige i øjeblikket at foretage ændringer. Ministeren har jo loven som grundlag for at forhøje posttaksterne til januar, derunder avisportoen, men vi skulle jo nu, sådan har jeg forstået det, leve under den såkaldte — nogen vil ikke tage såkaldte med — helhedsløsning eller helhedsordning, hvor vi bl. a. ser, at telefontakster og elektricitets-takster for de koncessionerede selskaber er holdt tilbage. Jeg synes derfor også, det var rimeligt, da postvæsenet jo i sandhed og heldigvis ikke er nogen underskudsgivende virksomhed, om man, og det kan jo nås endnu, kunne være noget henholdende på dette punkt. Det, jeg særlig tænker på, er, at portoen for provinsens blade i dag er

kommet op på en fjerdepart af abonnementet; den ligger på 5-6 kr. Jeg misunder ikke byerne, som har en anden form for avisudbringning, nemlig budene, men her koster udbringningen kun det halve, selv om der naturligvis også her er sket forhøjelse. Jeg synes, at det på et område som dette, der dog vedrører befolkningens oplysning, ville være gunstigt, om ministeren i hvert fald i fremtiden ville have for øje, at det er blevet en relativt tung byrde.

Foged: Som det vil være regeringen bekendt fra tidligere debatter her i tinget, har venstre ikke ubetinget tilsluttet sig egnsudviklingsloven. Når dette ikke er tilfældet, har det bl. a. den årsag, at allerede gældende love, som vi har stemt for — såsom love om lån til industri og håndværk — ikke netop blev anvendt på de såkaldt fjernere egne, tværtimod. Der var næsten ingen af disse midler, som blev anvendt vest for den jyske højderyg. Venstre måtte finde det værende mest naturligt først at anvende disse midler i de tyndt befolkede egne, men som sagt fandt dette ikke sted, og vi var derfor mindre villigt indstillet over for en ny lov, som formodentlig heller ikke ville blive anvendt i disse egne — og det har jo for øvrigt og desværre vist sig at slå til.

Noget helt andet er, at venstre stedse har haft den opfattelse, at staten har pligt til at fremme egnsudviklingen på de områder, som danner grundlag for videreudvikling for de pågældende egne. Jeg tænker særlig på ordentlige trafikforbindelser, det være sig tog- eller rutebilforbindelser, eventuelt flyveforbindelser, men endnu er de vestlige egne en slags u-land i så henseende. Der er ingen ordentlig koordinering med fly fra Tirstrup eller med bådene fra Århus over Kalundborg, og der er endnu ingen udsigt til en flyveplads i selve Vestjylland. Allerede udarbejdede planer synes nærmest at virke irriterende på den højtærede minister for offentlige arbejder.

For år tilbage udarbejdede professor Humlum i Århus en plan for såvel motorvej som flyveplads i Jylland, men der sker stadig intet. Derfor spørger jeg: kan ministeren redegøre for, hvilke planer der arbejdes med i Jylland, og specielt hvilke planer der kan få betydning for de vestlige dele

[Føged.]

af Jylland? Efterhånden findes der jo udbredte industriområder i disse egne. Jeg kan blot nævne købstæderne i de vestlige egne: Herning, Holstebro, Struer, Skjern, Lemvig og Ringkøbing, og dertil knytte mange andre særdeles virksomme byer andre steder i amtet. Disse industriområder er opstået på trods af de dårlige trafikale forhold. Det må være rimeligt, at man fra statens side nu snarest opretter lige så gode forbindelser som i det øvrige land. Man har i årevis haft flyveplads i Ålborg og Tirstrup, alt bekostet af staten. Så må det også være rimeligt at kræve noget tilsvarende for de vestlige egne.

En sådan egnsudvikling er det, vi tilsigter, og jeg vil tro, at de fleste vil finde det både rimeligt og naturligt. Ligeså forventer vi naturligvis, at byggetilladelser til nødvendige skoler og nødvendige sociale hjem må blive givet. Det må være i regeringens interesse at fastholde befolkningen bedst muligt også i disse tyndt befolkede egne.

Hvad angår telefon- og telegrafforbindelser, må disse udvikles i takt med behovet for at betjene erhvervslivet. Der skal være grundlag for videreudvikling, og det er økonomisk rimeligt, at en stor del af denne udvikling netop finder sted i de vestlige egne.

Efter at jeg har gjort disse summariske bemærkninger, har jeg et par bestemte egnsudviklingsønsker at fremføre.

Hvornår agter ministeren for offentlige arbejder at fremme byggeriet i Thorsminde havn? Jeg ved, at ministeren har besigtiget havnen, har interesseret sig for forholdene. Gennem mange år har der i denne by været en dygtig og hårdfør fiskerbefolkning, der på trods af særdeles vanskelige vilkår har udført et stort arbejde. Der er ilandbragt fiskeudbytter, som er stedse stigende — det drejer sig efterhånden om millionbeløb — og jeg gentager: til trods for vilkårene finder der en udviklingssted. Der er — og der bliver vedvarende — livsmuligheder for flere og flere borgere på en tilsyneladende gold egn, men den stedlige befolkning er ligesom ved at tabe tålmodigheden. Den har nu i årevis ventet på et udspil fra ministeriets side. Byen kan ikke foretage fornøden planlægning, og udvikling kan ikke finde sted, medmindre man kender den fremtidige plan for havnen.

Så vidt jeg er orienteret, går en skitseplan ud på, at der skal bygges en havn uden for sluserne, og på stedet har denne plan fået en særdeles velvillig modtagelse, men man venter med længsel på, at der virkelig skal ske noget.

Vedrørende Thorsminde er det ikke alene havneproblemerne, men også problemerne omkring redningstjenesten, der presser på. De vestjyske havne er alle særdeles vanskelige at besejle, men indbringer alle særdeles store udbytter, og Thorsminde har som alle vestjyske havne haft vanskelige besejlingsforhold, naturligvis værst i stormfuldt vejr. Man forventer, at der placeres fornødent redningsmateriel på stedet — og snarest muligt. Man har netop haft en ny type redningsbåd på prøve, og man har været særdeles tilfreds med båden, men den er ikke placeret dér mere. Man har nu atter en alt for gammel og alt for utilfredsstillende båd som redningsbåd. Derfor spørger jeg — og det er vel den højtærede forsvarsminister, under hvem dette område sorterer —: vil ministeren tage initiativ til snarest at få en forsvarlig redningsbåd placeret i Thorsminde? Og kan det eventuelt oplyses over for befolkningen, hvor snart det kan ske?

Intet erhverv er så farefuldt som fiskerens. Vi andre må medvirke til sikring af menneskeliv, hvor dette er muligt. For kun to dage siden tiltrådte finansudvalget et bevillingsandragende vedrørende prøveopstilling af autoværn langs motorvejene til et beløb, der overstiger 2 mill. kr. Hvor meget snarere måtte man da ikke sikre fiskerne i deres farefulde sejlads! Man oplever ved behandlingen af en sådan sag i finansudvalget, at der redegøres for byggeri af firsporede motorveje, for at hastigheden kan sættes op over 100 km i timen, og man bygger autoværn langs siderne og nu også langs midterrabatten for at sikre mod ulykker. Lad det nu alt sammen være rigtigt, men så må der med endnu større berettigelse kunne kræves nyt og bedre redningsmateriel til de vestjyske egne. Jeg har specielt nævnt Thorsminde, bl. a. fordi forholdene her snarest bør ændres; men også andre steder langs kysten er der brug for nye og bedre redningsbåde, og jeg vil finde det rimeligt, om den højtærede forsvarsminister ved denne finanslovdebat vil redegøre for, hvilke planer man sysler med i så henseende.

Morten Lange: Min første bemærkning er i og for sig rettet til den højtærede udenrigsminister, men jeg er ikke i tvivl om, at andre af den høje regerings medlemmer er fuldt orienterede og kan give mig et svar på mit spørgsmål.

Det drejer sig om de fremtidige planer for hjælpen til udviklingslandene, der jo som bekendt er et af de problemer, som er blevet mødt med en ganske betydelig velvilje og forståelse i folketinget, hver gang det har været debatteret. Hvad man også — skal vi sige med nogen glæde — kan notere, er, at det finanslovsforslag, vi nu har påbegyndt behandlingen af, dog i nogen grad har forhøjet de pågældende bevillinger. Så vidt jeg kan se, er der tale om en stigning på en snes procent eller noget i den retning, hvilket jo er lidt over, hvad der ellers er skik for de poster, der er opført i lovforslaget. Men på den anden side: det mål, som den højtærede udenrigsminister har stillet frem for os, og som også FN har formuleret, nemlig at vi skal nå op på, at 1 pct. af nationalindtægten skal stilles til rådighed for udviklingslandene, ligger jo stadig væk temmelig langt forude. Nogle af os har modtaget oplysninger fra u-landsrådet om den udvikling, man forventer. Jeg er ikke helt i stand til at sammenligne de tal, der dér er opgivet, og som jeg ikke skal citere, da vi ikke har fået dem til offentliggørelse, men de er jo sikkert ministeriet bekendt. Jeg er ikke helt klar over, om vi i år når op på det mål, som rådet havde skitseret, og jeg vil i hvert fald gerne sige, at de mål, rådet skitserer, vel går ud på, at vi i løbet af 3-4 år skulle nå op på noget, der ligger i omegnen af et par promille af nationalindtægten.

Det forekommer mig at være et for langsomt tempo. Jeg er godt klar over, at det ikke er så forfærdelig nemt at sætte hjælpen op med, skal vi sige enorm raket hast, fordi de menneskelige præstationer så følge bevillingerne, og fordi mange af disse problemer jo er vanskelige at løse. Men jeg ville dog meget gerne have den høje regerings erklæring om, at man virkelig vil besinde sig på at prøve på meget kraftigt at overgå de mål, som hidtil er opstillet, for sagen haster. De problemer, vi skal have løst, er ikke problemer, vi har årtusinder til at løse; de skal løses inden for denne

generation, hvis vi skal gøre os håb om at få dem løst på en nogenlunde fredelig måde. Jeg vil altså for det første gerne høre, hvorledes regeringens planer er for den nærmeste tid, om man regner med væsentligt at kunne overskride de mål, der er sat for i år, når vi kommer til næste år. Jeg vil også gerne høre, om man i regeringen arbejder alvorligt på at komme højere op end de tal, vi foreløbig har fået stillet til rådighed fra u-landsrådet.

Mit andet spørgsmål drejer sig om den, skal vi sige storm, der har været omkring atomenergikommissionen og altså specielt om forskningscentret og forsøgsstationen på Risø. Jeg har med stor glæde noteret, at den højtærede undervisningsminister har taget det, som vist i det politiske sprog hedder et fast standpunkt, i denne sag. Ikke desto mindre har det været således, så vidt jeg har kunnet forstå, at der måske har skullet lidt mere til i denne sag end blot et fast standpunkt hos den pågældende fagminister. Jeg har naturligvis med stor interesse studeret finanslovsforslagets tal, hvad angår atomenergikommissionen, og har set, at der er nogen stigning i år i driftsudgifterne for Risø. Det kan næppe undre, for i virkeligheden er atomforsøgsstationen på Risø jo først ved at komme i drift. Der er stadig meget store anlæg, som kun er delvis udført, og det vil jo sige enhver, at driftsudgifterne må gå i vejret, hvis disse anlæg skal udnyttes. Men når sagen er blevet et så kraftigt debatteret emne, skyldes det vel nok, at der synes at være visse vanskeligheder ved samarbejdet mellem kraftværkerne og Risø. Nu er jeg ikke af den opfattelse, at kraftværkerne nødvendigvis bør aftage en færdigbygget reaktor af model Risø til det første atomkraftværk, vi engang laver her i Danmark; jeg tror ikke, at dets oprettelse ligger så forfærdelig langt ude i fremtiden. Jeg vil dog gøre opmærksom på, at selv om det ikke skulle blive tilfældet, vil uddannelsen og forskningen på Risø være afgørende nødvendig, for at vi på bare nogenlunde selvstændig basis kan få etableret atomkraft som drivkraft her i landet.

Endvidere vil jeg gerne henlede regeringens opmærksomhed på, at vore kraftværker jo nok, i hvert fald i princippet, er at regne som nogenlunde private værker. De er i hovedsagen under kommunal ind-

[Morten Lango.]

flydelse. Men man kan dog ikke sige det anderledes, end at regeringen har en vis rimelig indfyldelse på, hvorledes finansieringen skal ske. Vi behandlede her — jeg tror, det var sidste år — et lovforslag om optagelse af et meget stort lån i fremmed valuta netop til kraftværkerne, og det forekommer mig højst sandsynligt, at kraftværkernes installationer af atomkraft som drivkraft også vil blive afhængig af optagelse af lån i fremmed valuta. Jeg vil gerne henlede regeringens opmærksomhed på, at skulle det blive tilfældet, skal man være i hvert fald meget betænkelig ved at bevilge store lån i fremmed valuta til noget, som vi arbejder på at lave selv herhjemme, og som jeg er sikker på vi kan producere. Men problemet har jo også et par andre aspekter.

Det forekommer mig, at en ikke ringe indblanding i sagen er sket fra statens tekniske forskningsråd. Jeg skal ikke komme så forfærdelig meget ind på dette råds funktioner i denne sag, men blot nævne, at der i lange tider har været nogen tvivl om, hvor fremsynet statens tekniske forskningsråd er. Jeg håber, at regeringen, når den modtager råd fra dette råd, hvis opgave det som bekendt er at rådgive regeringen, så nøje vil have i erindring, at statens tekniske forskningsråd måske ikke har hele den bredde og hele den indsigt, som kan kræves af den ideelle rådgiver, specielt med hensyn til, hvordan Danmark skal føres ind i atomtiden.

Jeg skal gerne, hvis det kan opmuntre regeringen til dåd, og hvis det er nødvendigt, henvide til, at vi i hvert fald for kort tid siden her har været i stand til at bedømme resultatet af et tidligere, forholdsvis dristigt regeringsinitiativ. I sin tid bevilgede man meget store beløb til at oprette serum-instituttet. Det var dengang en bevilling, der gav genlyd; den var stor, og det var et uventet skridt, som måske ikke helt havde forståelse i landet i øvrigt. Men vi har set, hvad resultatet har været af dristighed, hvad angår investering i forskningsområder. Vi har set, at vi nu har et seruminstitut, der står med en overordentlig kraftig international status og i øvrigt tjener vort samfund overordentlig dygtigt og godt. Jeg er helt sikker på, at det ville være en grusom fejltagelse, hvis vi snublede i starten nu,

da vi har taget et lignende dristigt initiativ på vej ind i atomalderen.

Jeg håber, at den højtærede undervisningsminister kridter støvlerne og står fast. Jeg er helt sikker på, at ellers er der mange, der gerne vil låne ham noget kridt.

Ministeren for kulturelle anliggender (Bomholt): I sit indlæg nævnede det ærede medlem hr. Damsgaard, at kulturministeriets budget fra 1962-63 til 1964-65 var steget med ca. 35 mill. kr. eller med ca. 30 pct. Da kulturministeriets budget var det eneste af ministeriernes budgetter, som blev specielt fremdraget, måtte man jo få det indtryk, at der her er tale om en ekstraordinær stor stigning. Finansministeren har allerede svaret på det væsentlige i påstanden. Jeg skal tilføje enkelte sætninger.

Jeg har ikke kunnet lade være med at bemærke mig, at når det ærede medlem hr. Damsgaard vil kommentere kulturministeriets bevillinger, vælger han at sammenligne året 1962-63 med året 1964-65. Det naturlige ville dog være, når det er 1964-65-budgettet, der er til debat, at sammenligne med 1963-64-budgettet. Det ærede medlem har formentlig sine grunde til at argumentere, som han gør, idet den procentvise stigning i budgetterne naturligvis er større, jo længere man går tilbage i tiden. Kulturministeriets budget udgør lidt over 1 pct. af statens samlede udgiftsbudget, og kikker vi efter, hvad statens udgiftsbudget er steget med fra 1962-63 til 1964-65, ser vi, at de samlede udgifter er steget med ca. 23 pct. Jeg kan derfor ikke være enig med det ærede medlem i, at der for kulturministeriets vedkommende er tale om en urovækkende stigningstakt, idet det ikke forekommer særlig chokerende, at et ministerium, der repræsenterer en så lille del af de samlede udgifter, har en stigning på 30 pct. eller ca. 7-8 pct. mere end gennemsnittet. Der måtte jo ske en stigning.

I det nye konservative partiprogram hedder det — med den højtærede formands tilladelse citerer jeg — :

„Hvis tiden ikke skal løbe fra vore forestillinger om Danmark som et særlig oplyst land og som et kulturelt foregangsland, må der ofres de kulturelle

[Ministeren for kulturelle anliggender.]

opgaver mere opmærksomhed end hidtil i dansk politik.“

„Mere opmærksomhed“ må vel her opfattes som et blufærdigt udtryk for flere midler, og så må i øvrigt fremtiden vise, hvorledes ord og handling hænger sammen.

Jeg skal ikke her komme ind på en nøjere analyse af kulturministeriets budget, men jeg vil dog gerne benytte det ærede medlems udtalelser til nogle få bemærkninger.

En væsentlig del af de udgiftsstigninger, der er tale om, refererer sig direkte til lovgivningen, en lovgivning, der er blevet gennemført af et enigt folketing. Det ærede medlem hr. Damsgaard har stemt for samtlige love. Alene gennemførelsen af den nye teaterlov betyder i 1964-65 en merudgift på 5 mill. kr. Også love af ældre dato medfører automatisk merudgifter, f. eks. biblioteksloven, som i 1964-65 koster ca. 30 mill. kr. imod 28 mill. kr. i år og 23 mill. kr. i fjor. Endvidere må det huskes, at der under kulturministeriets budget findes læreanstalter, kunstakademiet, musikkonservatorierne og andre institutioner, museer og videnskabelige biblioteker, arkiver med et stort personale, for hvilket der år for år sker en automatisk lønregulering, som samlet medfører væsentlige merudgifter, og for disse institutioner betyder de almindelige prisstigninger muligvis også en forøgelse af de almindelige driftsudgifter på linje med alle andre budgetter. Jeg nævner disse ting for at gøre det klart, at en stor del af de merudgifter, der fremkommer, er uundgåelige.

I øvrigt skal jeg da gerne klart sige til det ærede medlem hr. Damsgaard, at jeg ikke tilstræber at holde kulturministeriets budget nede på de uundgåelige udgifter. Det er min agt at arbejde for forbedring af vilkårene for dansk kulturliv, men det kan ikke gøres uden penge, og heri er det ærede medlems parti og jeg jo heller ikke uenige.

I bogen „Kirke, Skole, Kultur“ med undertitlen „Liberale Perspektiver“, der er udarbejdet af venstres udvalg vedrørende kirke, skole og kultur, og som er udkommet i 1963, siges bl. a. — jeg beder den højtærede formand om tilladelse til et citat — :

„Det er nødvendigt, at teatre, orkestre, museer, biblioteker og andre kulturbefordrende og kulturdannende institutioner støttes af det offentlige“.

Teatre nævnes først. Jeg går ud fra, at det ærede medlem hr. Damsgaard er enig i denne udtalelse, men selvfølgelig kan vi være uenige om, hvad der inden for det kulturelle område skal støttes.

Der er noget, der tyder på uenighed med hensyn til støtte til de bildende kunstnere. Det ærede medlem hævder, at han ønsker kunsten al mulig fremgang, bare kunsten så også kan tjene den almindelige borger til glæde og opbyggelse. Det kan lyde kønt, men hvis offentlig støtte skal afgrænses til det, som den almindelige borger kan godkende, er der trukket en så snæver afgrænsning, at man meget let skyder en meget stor del af vor tids søgende og eksperimenterende kunstnere ud i mørket. Mon det ærede medlem ikke har i tankerne, at f. eks. de abstrakte malere ikke tjener nogen til glæde og opbyggelse og altså ikke bør støttes af staten? Det ærede medlem er standset ved, at statsydelse til kunstnerne og videnskabsmændene søges forhøjet med 40 pct. Jeg synes ærlig talt ikke, det er en ting, det ærede medlem bør fremdrage med kritisk røst. Statsydelse har været uændrede siden 1958, og jeg kan ikke se andet, end at det må være rimeligt, at disse ydelser fremover bliver af en sådan størrelse, at der kan siges i dem at ligge en virkelig anerkendelse af de pågældende kunstnere, og således at ydelserne blot i beskedent omfang kan medvirke til at sikre dem en vis arbejdsro.

Det ærede medlem inddrager i debatten mit forslag om støtte til Alléscenen, som var til behandling i finansudvalget i går. Hvorledes udgangen på den sag bliver, vides endnu ikke. Men lad mig, hvad selve princippet angår, svare det ærede medlem med endnu et citat fra „Kirke, Skole, Kultur“ — med den højtærede formands tilladelse — :

„Det må være en vigtig opgave at give teaterlivet de bedst mulige kår. Ikke blot underholdningsmæssigt, men også kulturelt er teatret en værdifuld faktor. Det må derfor tilstræbes at udbygge støtten ... Med konkurrence fra

[Ministeren for kulturelle anliggender.]

film, radio og TV er de økonomiske vilkår hårde, og derfor kan teatret ikke undvære økonomisk støtte fra stat og kommune. Men det må alvorligt understreges, at de økonomiske tilskud ikke skal kunne give medbestemmelsesret over teatrenes repertoarer. Her må det alene være den kunstneriske leder, der har det fulde ansvar.“

Senere hedder det:

„Tidligere kunne de fleste teatre hvile i sig selv, eventuelt med støtte af privatmæcener, men de forøgede krav til udstyr i form af kulisser og dragter, som anden underholdning har fremtvunget, har gjort det dyrere at sætte en forestilling op. Disse udgifter kan ikke hentes over billetindtægten. Der er grænser for, hvor høj prisen kan være, og ved svigtende besøg slås økonomien i hvert fald i stykker.

Teatrets problem er derfor i dag i første række af økonomisk art, og man må på enhver måde“ — på enhver måde — „værelyhør over for dets krav om kontant hjælp.“

Disse vare ordene. Lad dem blive sandhed og ikke bare tryksvarte.

Jeg kan godt forstå, at ikke mindst de venstrefolk, der står højskolen nær, har været ivrige efter at få startet Andelsteatret, men læg mærke til, at Andelsteatret aldrig har dannet front over for Arte, arbejdernes kulturorganisation på dette område. Begge har modtaget støtte af staten, begge med rette, og nu er Andelsteatret og Arte gået sammen i Det danske Teater, hvor kræfterne skal forenes for at skabe den store og ompændende publikumsorganisation. Dette samarbejde står i den stærkeste tænkelige kontrast til det ærede medlems — må jeg have lov at sige surhed.

Jeg kan for mit vedkommende tiltræde den omtalte venstre bogs kapitel om teatret fra A til Z, og jeg vil gerne gentage, hvad jeg sagde under åbningsdebatten, at en virkelig kulturpolitik må være til det yderste frisindet og åben, og at de rodfæstede demokratiske partier faktisk har samme principielle indstilling, når det drejer sig om de kulturpolitiske hovedlinjer. Rektor Hartlings bog viser, at venstre og socialdemokra-

tiet kan følges et meget langt stykke ad vejen, og jeg vil gerne forsvare venstres her refererede stilling over for angreb også fra det ærede medlems side. I det her omtalte værk argumenteres der skarpt mod gammel-liberalisterne, og jeg tænkte, da jeg for nogle måneder siden læste bogen: hvem mon det er? Nu ved jeg det. Jeg ved tillige en smule mere. Når det ærede medlem vender skytset mod mig, er det formodentlig ikke mig, men Hartlingerne, det ærede medlem vil ramme; det er den mere frisindede fløj af venstre. I sin tid havde Wergeland det på tilsvarende måde, i øvrigt sans comparaison. Han skældte danskerne ud, men tænkte på svenskerne.

Til det ærede medlem hr. Damsgaards bemærkning, om ikke det er lovlig meget at give 150.000 kr. for at få Strandvejs-ejendommen Birkeborgs bygninger nedrevet, kan jeg sige, at jeg ville være helt enig heri, hvis budgettets tal kun drejede sig om bygningernes nedrivning. Det gør det ikke. Birkeborgs nedrivning er udbudt i licitation og det billigste tilbud accepteret. Selve nedrivningen vil netto koste ca. 15.000 kr., men arealet er ikke klart til at modtage offentligheden, blot fordi huset er væk. Der findes f. eks. langs stranden et stort parallelværk af beton, som det vil koste ca. 50.000 kr. at få repareret. Hertil kommer meget omfattende jordarbejder, anlæg og befæstning af stier, fældning og græsslåning o. s. v., alt i alt udgifter til de anførte 150.000 kr. Må jeg hertil føje, at der i det overslag, ministeriet modtog, var medtaget godt 100.000 kr. til indretning af en kioskbygning samt til anlæg af parkeringsplads og indkørsel. Disse udgifter har jeg strøget.

Til det ærede medlem hr. Thestrups bemærkninger om naturfredningsorganerne skal jeg blot anføre, at jeg går ud fra, at naturfredningskommissionen skal have lov til at arbejde i fred med de opgaver, der er stillet, således at hovedproblemerne kan blive belyst ud fra saglige synspunkter. Som det er nævnt i åbningstalen — tron-talen, som det hed i gamle dage — skal kommissionens overvejelser om bebyggelsesreguleringsproblemer videreføres i det udvalgte, der er nedsat af boligministeriet til drøftelse af planlægningslovgivningen, og

[Ministeren for kulturelle anliggender.]

lad os så se, om der her skulle vise sig en mulighed for en løsning.

(Kort bemærkning).

Damsgaard: Jeg er meget tilfreds med, at den højtærede minister for kulturelle anliggender beskæftiger sig med de få bemærkninger, jeg gjorde om den højtærede ministers budgetforslag.

Det er jo rigtigt, at jeg har taget tallene for finansåret 1962-63 — for fra det år foreligger der regnskabstal; dér ved vi, hvad det har kostet — og så sammenlignet med budgettet for 1964-65, som ministeren allerede ved de ansøgninger, som ministeren har bedt finansudvalget honorere, er ved at overskride med et meget stort beløb. Men fra regnskabstallene til budgettallene er der en stigning på 30 pct., og det er mere, end hvad der gælder for andre ministerier. Det var derfor, jeg brugte det udtryk — og vi kender jo ministerens indstilling — at ministeren ikke var nogen karrig mand, når det drejer sig om statens penge.

Ministeren henviste til, at en række af disse udgifter stammer fra enigt vedtagne love, og det er jo rigtigt, at en del af de stigende udgifter stammer derfra, men det gælder i hvert fald ikke ydelserne til kunstnerne, som ministeren dristigt foreslår forhøjet med ca. 40 pct. Det er jo også sådan et tal, man studser over.

Nej, jeg er slet ikke enig i, at de kulturelle anliggender skal bremses. Jeg er enig i den udtalelse, som ministeren fremsatte i relation til venstres ny program, at en række kulturelle områder skal støttes. Det er klart, og jeg er ikke sur over for kunstens og kulturens fremgang. Jeg er måske en lille smule sur over den måde, den højtærede minister tager en række forhold på, og det ivrige initiativ, han udviser.

Ministeren for offentlige arbejder (Lindberg): Jeg vil gerne gøre nogle bemærk-

ninger til de ærede medlemmer, der har rettet henvendelser, som direkte vedrører det ministerium, jeg repræsenterer.

Det ærede medlem hr. Damsgaard var inde på et spørgsmål, der drejer sig om fiskerne: statshavnenes bropenge og fiskernes betaling for leje af arealer. Så vidt jeg forstod det ærede medlem, var han utilfreds med de takster, der betales i øjeblikket, og advarede imod at forhøje dem. Jeg vil gerne dertil sige, at de takster, der i øjeblikket gælder for disse områder, i sin tid blev fastsat efter forhandling med fiskernes repræsentanter. Man havde vel nok dengang ønske om, at de skulle være noget lavere, men faktisk accepterede man de takster, der blev fastsat, og det måtte jeg tage som udtryk for, at man ikke var alt for utilfreds hermed. Siden dengang er der sket en meget stærk udvikling med hensyn til priser, lønninger og meget andet, så hvis taksterne skal holdes på et tilsvarende niveau som før, må de forhøjes.

Jeg tror ikke, det ærede medlem rigtig har fået fat i selve spørgsmålet. Sagen er jo den, at de fiskere, der fisker fra statens havne, i forvejen har en begunstigelse, idet de ikke bidrager til havnenes vedligeholdelse, ej heller til havnenes udvidelser, medens en række andre fiskere har deres fiskepladser fra havne, som de selv er medejere af, eller hvor de selv må betale i hvert tilfælde halvdelen af udvidelsen og hele vedligeholdelsen. Derfor har i forvejen de fiskere, der fisker fra statens havne, en favoristilling. Jeg har gerne villet gøre det ærede medlem hr. Damsgaard opmærksom på, at det ville være urimeligt, om de fiskere, der fisker fra statens havne, yderligere skulle favoriseres i forhold til den øvrige fiskerbefolkning.

Det ærede medlem hr. Thestrup havde i sin ordførertale en række bemærkninger, der direkte var henvendt til ministeriet for offentlige arbejder. Jeg vil allerførst takke det ærede medlem for den varme tilslutning, han gav til tanken om at ofre noget mere på hele vort trafikområde. Jeg synes, det er

[Ministeren for offentlige arbejder.]

nye toner, når man tager i betragtning, hvad der tidligere er blevet sagt fra det ærede medlems parti om at holde igen og spare alle vegne, og jeg synes, det er glædeligt at konstatere, at en sådan udvikling er i gang. Den højtærede finansminister var jo i går inde på modsætningsforholdet mellem det, man sagde i foråret, og det man altså siger nu i efteråret; det skal jeg ikke vende tilbage til. Men det ærede medlem hr. Thestrup gjorde sig skyldig i en række misforståelser. Jeg tror ikke, det var bevidst fra det ærede medlems side, eller rettere sagt, jeg har slet ingen grund til at tro det; men jeg er nødt til at korrigere på en række punkter.

Det ærede medlem sagde, at vi i sin tid havde fået en betænkning fra det trafikøkonomiske udvalg, hvorefter vi skulle bruge 1 milliard kroner til trafikinvesteringer årlig i de kommende 20 år. Det var nu 1,7 milliarder kr., vi skulle bruge årlig efter denne betænkning. Det ærede medlem siger videre: vi er langt fra kommet op på den ene milliard. Det ærede medlem vil ved at gå anlægsudgifterne igennem på finanslovsforslaget og i bemærkningerne opdage, at vi er oppe på over 1 milliard kr. Det er altså ikke rigtigt, at vi ligger væsentligt under. Men det er rigtigt, at vi ligger væsentligt under det, som det trafikøkonomiske udvalg mente vi skulle bruge i gennemsnit. Nu var det jo imidlertid ikke meningen, at disse 1,7 milliarder kr. årlig skulle falde, om jeg så må sige, med et gennemsnit pr. år i alle de 20 år; det var meningen, at man skulle begynde og have en vis stigning, og så skulle man i løbet af en 10-12 år komme op på maksimum for derefter at trappe lidt af igen. Jeg siger ikke dette, fordi jeg mener, det er tilfredsstillende med de anlægsudgifter, der er opført på finanslovsforslaget; men disse tal er altså udtryk for, hvad jeg har kunnet nå i den samlede forhandling om, hvad vi fra statens side skal bruge i det hele taget i samfundet Danmark til anlægsudgifter.

Videre hævdede det ærede medlem hr. Thestrup, at der ikke var afsat nogen penge til en Store-Bæltsbro i det foreliggende finanslovsforslag. Jeg synes, det ærede medlem burde vide, at når vi ikke i det høje ting har vedtaget at bygge nogen Store-Bæltsbro, ville det være noget malplaceret på nu-

værende tidspunkt at afsætte en hel del millioner dertil. Man kunne sige, at det ville være meget rart; men jeg synes alligevel, det er den omvendte vej at gå. Nu er det for øvrigt ikke rigtigt, at der ikke er afsat nogen penge; der er afsat 2 mill. kr. til de forundersøgelser, som folketinget har vedtaget skal finde sted. Der er afsat 1 mill. kr. på statsbanernes regnskab og 1 mill. kr. på vejdirektoratets regnskab, idet der står i loven, at der skal ske en deling af udgifterne ved forundersøgelserne.

Endelig sagde det ærede medlem hr. Thestrup, at så vidt han kunne se — her tog det ærede medlem altså et vist forbehold — var der kun afsat 1/2 mill. kr. til anlægsarbejder i nærtrafikken. Det er en misforståelse. Det, der er afsat 1/2 mill. kr. til, er de forundersøgelser, der finder sted vedrørende tunnelbanerne i København, som to udvalg jo arbejder med i øjeblikket. Der er ikke på nuværende tidspunkt vedtaget noget i folketinget om, at vi skal bygge disse tunnelbaner; sagen befinder sig altså på forberedelses stadium. Derimod er der på finanslovsforslaget afsat 12 mill. kr. til udbygning af de S-baner, som er vedtaget her i folketinget, og derudover er der i øvrigt sat penge af til andre arbejder vedrørende nærtrafikken; det ærede medlem har altså ikke helt fået fat på, hvad det er foreslået at anvende af penge på dette område.

Endelig var det ærede medlem hr. Thestrup inde på, at der nok var afsat penge til motorveje på Sjælland og motorveje over Fyn, men at der ikke var afsat noget til motorveje i Jylland. Nu har jeg tidligere haft lejlighed til over for det høje ting at redegøre for programmet med hensyn til motorveje. Ifølge sagens natur må vi bygge motorvejene dér, hvor færdslen er størst, altså ind- og udfaldsveje til København og motorveje over Sjælland og Fyn. Først i tredje række kommer Jylland, ikke fordi Jylland ikke i og for sig ligger os lige så nær eller er os lige så kært, men simpelt hen fordi færdslen er større de andre steder.

Jeg forstår imidlertid godt det ærede medlem hr. Thestrups bemærkninger med hensyn til ønskeligheden af snart at få afklaret linjeføringen for en motorvej op gennem Jylland. Der er jo her tale om forskellige synspunkter, idet der er nogle,

[Ministeren for offentlige arbejder.]

som mener, at den skal gå ude langs de store østjyske byer, og andre, der mener, at den skal gå et betydeligt stykke længere mod vest. Det er dette, der har bevirket, at vi har måttet foretage en række yderligere undersøgelser af hele problemet, før det kan nå frem til afgørelse i det høje ting, hvor det til sin tid, så vidt jeg kan skønne, nok vil dele partigrupperne op efter andre linjer end normalt. Det er min hensigt med disse bemærkninger at understrege, at for ministeriet for offentlige arbejder er det meget væsentligt så hurtigt som muligt at nå frem til en afgørelse med hensyn til linjeføringen, fordi vi ved, at amter og kommuner har brug for at kende denne for at kunne planlægge ud fra egnessmæssige og byplanmæssige synspunkter.

Det ærede medlem hr. Thestrup var ligeledes inde på parkeringsspørgsmålet. Jeg kan give den oplysning — ud over at vi arbejder med konkrete parkeringsopgavers løsning her i København — at jeg for ca. en uge siden har taget skridt til at nedsætte et særligt udvalg med sagkyndige fra forskellige organisationer, der har interesse for færdselsspørgsmålet, sammen med statens teknikere på dette område med den opgave at kulegrave hele parkeringsproblemet ikke alene for København, men også for en række af de større byer i provinsen.

Det ærede medlem hr. Horn var i går inde på nogle betragtninger, som jeg tror har almen interesse, nemlig med hensyn til hvor meget der er gjort for at fremskynde en fast forbindelse over Store-Bælt, og hvor meget der kan gøres for yderligere at fremskynde dette arbejde. Her vil jeg gerne indledningsvis pege på, at vi jo i december måned 1961 gennemførte en lov om forundersøgelser og skitseprojektering, en lov, som vi beregnede ville koste 10 mill. kr., og i betænkningen vedrørende dette lovforslag blev anført, at man måtte skønne, at der ville gå 4 à 5 år, inden disse undersøgelser var tilendebragt.

Vi har imidlertid bestræbt os på at fremme undersøgelserne så meget som muligt. Der har i indeværende sommerhalvår været foretaget meget omfattende bundundersøgelser i den linje, hvor man regner

med at en kommende bro skal gå, altså fra Halsskov over Sprogø til Knudshoved, og disse bundundersøgelser er færdiggjort ude i selve Store-Bælt, men der mangler endnu en række analyser af de prøver, man har taget op fra havbunden. Man er dog så vidt i dette arbejde, at man kan sige, at Store-Bælt's bundforhold er af en sådan karakter, at der udmærket kan bygges en fast forbindelse over Store-Bælt. Det har ikke været muligt at begynde på skitseprojekteringen, før disse bundundersøgelser var færdiggjort, da de er en forudsætning for udførelsen af skitseprojekteringen.

Dengang lovforslaget blev fremsat, antydede vi fra ministeriets side, at der burde udskrives en international idékonkurrence om dette meget store bygningsværk. Jeg vil gerne i dag sige, at hvis arbejdet med at bygge en fast forbindelse over Store-Bælt skal fremskyndes, tror jeg vi kommer til at gå væk fra at udskrive en idékonkurrence, da en sådan vil betyde, at selve planen vil kunne blive forsinket op imod et år. Der skal først udarbejdes nærmere tekniske detaljer, før der kan udskrives en sådan konkurrence; dernæst skal de, som skal deltage i den, have tid til at udføre arbejdet, og til sidst skal der foretages en bedømmelse. Vi har som sagt visse overvejelser i gang i øjeblikket om at gå væk fra denne idékonkurrence og selv udføre det arbejde, der skal til, for at vi kan udbyde hele arbejdet i licitation, men disse overvejelser er altså ikke tilendebragt endnu.

Opgiver vi en sådan idékonkurrence, rejser det spørgsmål sig, som det ærede medlem hr. Horn var inde på i går, om vi kan skaffe tilstrækkelig meget teknisk arbejdskraft, tilstrækkelig mange af de ingeniører, som skal til. Vi prøver forskellige udveje, og jeg kan oplyse, at vi allerede på et vist område har forbindelse med et privat firma, nemlig det store private entreprenørfirma Christiani & Nielsen, idet direktør Lassen-Nielsen er tilknyttet det arbejdsudvalg, der er nedsat, og vi vil gerne prøve, netop ad den vej, som det ærede medlem var inde på, om vi yderligere har mulighed for at få tilknyttet teknikere uden for statens eget område. Ud fra denne betragtning er det for os meget afgørende at fremskynde dette arbejde.

[Ministeren for offentlige arbejder.]

Jeg håber i virkeligheden på, at vi i løbet af et års tid vil kunne nå så langt, at vi vil kunne fremsætte lovforslag om bygning af en fast forbindelse, et endeligt principforslag. Vi vil jo så også komme ind i en drøftelse af, hvordan man skal finansiere dette arbejde, som vi skønner vil koste et par milliarder kroner. Det må vi i mellemtiden tage op til nærmere undersøgelse, så vi kan komme til folketinget med et fuldt udarbejdet forslag. Det er altså for os meget om at gøre at fremme dette arbejde mest muligt.

Det ærede medlem hr. Vagn Bro havde jo en lille henvendelse til mig. Det ærede medlem rejste det spørgsmål, vi så ofte har diskuteret i det høje ting, nemlig spørgsmålet om posttaksterne for aviser. Det er ikke mere end et år siden, at vi under megen diskussion gennemførte en forhøjelse, og det ærede medlem mener nu, at tiderne skulle være sådan, at der kunne være tale om at se væk fra den lov, vi fik gennemført dengang. Jeg må desværre bedrøve det ærede medlem med, at sådan er det ikke. Udbringningen af aviser er stadig en væsentlig underskudsforretning for postvæsenet, og selv om det ærede medlem har ret i, at der på det samlede regnskab for post- og telegrafvæsenet er et pænt overskud, stammer dette jo ikke fra avisudbringningen. Jeg ved godt, at det ærede medlem dertil kan sige, at det gør vel ikke så nøje i så stor en forretning, hvor pengene kommer fra, når bare man får dem. Vi ser imidlertid lidt anderledes på det spørgsmål. Vi mener, at områderne i nogen grad skal hvile i sig selv, og det gør avisudbringningen altså ikke; der er langt igen. Derfor kan jeg ikke glæde det ærede medlem hr. Vagn Bro med nogen særlig hensyntagen i dette spørgsmål.

Det ærede medlem hr. Foged var også inde på nogle trafikale spørgsmål. Det ærede medlem talte om trafikforholdene i almindelighed i Vestjylland. Det ærede medlem ved, at dette er ikke noget nyt problem, hverken for ham eller for mig. Vi har diskuteret det i finansudvalget og andre steder, og jeg kan kun sige til det ærede medlem, at vi prøver at gøre, hvad vi kan for at forbedre forholdene. Det er imidlertid klart, at man ikke kan have lige så gode togforbindelser dér, hvor der ikke bor ret mange

mennesker, som dér, hvor der bor mange. Det ligger nu engang i sagens natur. Det bliver heller ikke bedre, kan jeg sige til det ærede medlem, af den måde, hvorpå trafikken er ordnet her i Danmark. Det ville nok være nemmere at skabe bedre samklang mellem hele trafikken på vestkysten og bådene, der går fra Århus til Kalundborg, og togene, der går fra Århus, hvis det var staten, der havde hele trafikapparatet, men det ærede medlem ved, at sådan er det ikke. Der er mange andre, der er med i det foretagende, og det bliver det jo ikke lettere af.

Det ærede medlem var særlig inde på, om jeg kunne give en redegørelse for, hvordan det ligger med flyvepladserne i Vestjylland. Jeg kan oplyse, at vi netop angående disse spørgsmål arbejder med forskellige planer. Jeg var i går i spørgetiden inde på den midtjyske lufthavn, som vi har til hensigt at udarbejde forslag om, og om hvilken Herning har udtalt, at man vil være tilfreds med en sådan lufthavn. Vi arbejder med planer om at få åbnet for den civile trafik andre steder, og vi arbejder med planer om en lufthavn i Esbjerg. Vi er altså dybt inde i forhandlinger om hele dette problem.

Det ærede medlem kom endelig ind på en lokal sag, nemlig spørgsmålet om en udvidelse af havnen ved Thorsminde. Det ærede medlem vil vide, at jeg altid har interesseret mig meget for udbygning ikke mindst af fiskerihavnene på vestkysten. Det ærede medlem vil også vide, at vi har bygget en mole for nogle år siden ved Thorsminde netop for at skabe bedre forhold. Jeg er ikke i stand til på stående fod at udtale mig om, hvor langt planerne med havneudvidelsen er fremme, men jeg kan sige til det ærede medlem, at vi arbejder dermed, og at jeg meget gerne vil være med til at fremskynde det mest muligt.

Ministeren for kulturelle anliggender (Bomholt): En kort bemærkning til det ærede medlem hr. Damsgaard. Det ærede medlem gav tilslutning til venstres nye program og den kulturpolitik, som fremgår af rektor Hartlings bog, som jeg refererede. Det er meget godt at få det konstateret. Man kunne ellers let få sine tvivl.

[Ministeren for kulturelle anliggender.]

Den mere personligt betonedede del af angrebet må jeg tilbagevise. Det ærede medlem gentog venstrepressens påstande om, at jeg ikke er nogen karrig mand, når det drejer sig om statens penge. Således tror jeg det ærede medlem udtrykte sig. Meningen var i hvert fald tydelig nok. Over for denne myte vil jeg gerne fastslå, at samtlige love under kulturministeriet er gennemført enstemmigt. Det ærede medlems parti har stemt for dem alle. Samtlige bevillinger på et par enkelte nær er blevet enstemmigt vedtaget.

Formanden: Det ærede medlem hr. Damsgaard har ordet for en kort bemærkning. Jeg gør opmærksom på, at vi derefter går over til talerlisten.

Damsgaard: Ikke alle udgifter, som kommer på kulturministeriets budget, er lov-bundne. Det er vi blevet enige om.

Det var spørgsmålet om den meget store stigning i beløbet til udøvende kunstnere — de 40 pct. — der var til debat, og det var det eksempel, jeg drog frem. Det er muligt, at det vækker glæde hos de pågældende, det vil jeg tro, men der er jo også en anden part i sagen. Det er dem, der skal udrede pengene. Det er derfor, jeg er standset op ved dette her under finanslovdebatten, og det finder jeg rimeligt. Jeg har ikke mig bekendt sagt noget personligt om ministerens stilling i øvrigt.

Må jeg sige til den højtærede trafikminister, at jeg er helt klar over, at det er spørgsmålet om bropenge og arealleje, der er vigtigt for fiskerne. Når fiskerne har ønsket en ændring af disse afgifter, er det, fordi de synes, de hviler urimeligt på den produktion, fiskerne bringer i land. De er gennem skatterne med til at betale til stats-havnene; derfor er det, når fiskernes vilkår tages i betragtning, efter min opfattelse ikke helt urimeligt at mene, at disse afgifter i hvert fald ikke bør forhøjes, men snarere sættes ned; det gælder både bropenge og arealleje.

Socialministeren (Bundvad): Det ærede medlem fru Grethe Philip var inde på spørgsmålet om koordinering i socialpolitikken, og jeg forstod, at jeg blev opfor-

dret til at sige noget om det. Det er vel rigtigt at sige, at det ikke vil være muligt at gennemføre en fuldstændig koordinering af alle sociallove, fordi de spænder meget vidt, fra barnets problemer til de ældres problemer; men det vil nok være lige så rigtigt at sige, at for så vidt de sociale love og deres administration vedrører samme eller tilgrænsende opgaver, må man tilstræbe koordinering eller harmonisering så langt, som det er muligt og praktisk, d. v. s. hvor det tjener det bestemte sociale formål.

Dagbladene har for nylig refereret fra et møde for socialrådgivere kraftige udtalelser om mangel på helhed i det arbejde, socialrådgiverne har del i, og om, at der skulle finde unødigt overlappning sted. Vi har i socialministeriet bemærket os den fremkomne kritik, og vi vil nu undersøge, om den kan stå for en nærmere prøvelse. Er det ikke tilfældet, må der findes veje til et bedre samarbejde mellem de institutioner, det drejer sig om, det være sig statsinstitutioner, kommunale institutioner eller private.

Det ærede medlem fru Grethe Philip omtalte også forskellen mellem dagpengeydelse i tilfælde af sygdom, tilskadekomst ved arbejdsulykker og andre ulykkestilfælde og fremhævede, at sådanne forskelle ikke harmonerede med den grundsætning, at der bør ydes samme hjælp i samme trans-tilfælde. Jeg er principielt enig i, at ydelserne i ensartede tilfælde bør være af samme størrelse, og det tilstræbes da også, således at dagpengene efter ulykkesforsikringsordningen, sygedagpengene og dagpengene i tilfælde af arbejdsløshed stort set ligger på samme niveau. Jeg må dog nævne, at historisk bestemte synspunkter og forskelligheden i finansieringsmåde i nogen grad lægger hindringer i vejen for den fulde samordning af disse ydelser. Jeg skal blot minde om, at sygeforsikringen er baseret på sygekasserne, ulykkesforsikringen på private forsikringsselskaber og arbejdsløshedsforsikringen på arbejdsløsheds-kasserne. Sygekasserne og arbejdsløsheds-kasserne var i deres oprindelse udtryk for et privat initiativ fra arbejdernes side, før der var lovgivet på området, og dette er grunden til, at man hidtil har været tilbageholdende med en lovgivning, der ville fjerne dette grundlag.

[Socialministeren.]

Det ærede medlem fru Grethe Philip var derefter inde på spørgsmålet om den forskel, der fra det offentlige side bliver gjort med hensyn til den uddannelseshjælp, der kan ydes efter henholdsvis revalideringsloven, enkepensionsloven og forsorgsloven. Vi har senest i foråret 1961 i forbindelse med en revision af enkepensionsloven været inde på disse problemer, og vi tilstræbte netop en koordinering af disse former for hjælp. Det blev således ved ændring fastslået, at de sociale udvalg skal optage forhandling med vedkommende revalideringscenter, når der opstår spørgsmål om uddannelseshjælp til enker m. fl.

Disse sager undersøges og behandles af centrene på samme måde som centrets øvrige sager. Efter denne koordinering, der således allerede er gennemført, skulle der nu ikke være forskel på den uddannelseshjælp, der ydes efter de forskellige love. Dog kan der i almindelighed ikke gives hjælp til en langvarig uddannelse til en enke, medmindre det drejer sig om fortsættelse af en tidligere påbegyndt uddannelse eller enken må karakteriseres som erhvervshæmmet.

Det ærede medlem fru Grethe Philip var endvidere inde på spørgsmålet om samarbejde mellem revalideringscentre og arbejdsanvisningskontorerne. Det er klart, at en revalidering først kan anses for at være heldigt gennemført, når den pågældende er kommet i normalt arbejde. Vi har derfor tilstræbt, hvad loven da også forudsætter, at der etableres et snævert samarbejde mellem de offentlige anvisningskontorer og revalideringscentre. Der vil naturligvis gå nogen tid, forinden et sådant samarbejde finder sin endelige form, og jeg er da også klar over, at der her og dér i starten har været visse vanskeligheder. Det er imidlertid mit indtryk, at man nu alle steder har fundet en passende samarbejdsform. Vort erfaringsmateriale er imidlertid ikke tilstrækkeligt til, at vi i dag kan tage endelig stilling til, om vi med den nuværende form har fundet den mest hensigtsmæssige løsning.

Det ærede medlem fru Grethe Philip rejste endelig spørgsmålet om koordinering af de regler, der findes om ydelser til børn. Der er allerede en vis koordinering af de

forskellige regler på dette område, men jeg er enig med det ærede medlem i, at der kan være grundlag for ændringer. Jeg vil dog gerne pege på, at baggrunden for og formålet med ydelserne kan være forskellige, og at der heri kan ligge grundlag for, at ydelserne også kan være forskellige. Det familiepoltiske udvalg under socialministeriet arbejder og beskæftiger sig bl. a. med disse problemer omkring børnetilskuddene, og udvalget vil snart afgive en indstilling, som forhåbentlig kan danne basis for en bedre koordinering end den, vi kender i dag.

Det ærede medlem hr. Peter Jørgensen omtalte i går de forslag, som foreningen Sindslidendes Vel har stillet om at bygge kollegier til kortvarigt ophold efter udskrivning fra statshospitalerne. Socialministeriet har den opfattelse, at spørgsmålet må kunne løses som en særforborgsopgave, og det er socialministeriets agt hurtigt at indlede forhandlinger med indenrigsministeren herom.

Endvidere rejste det ærede medlem spørgsmål om bygning af flere plejehjem og fremhævede især behovet for plejehjem i bysamfund under stærk udvikling. Jeg kan oplyse at byggekvotaen er sat op fra 25 til 40 mill. kr. i kalenderåret 1964 med hensyn til bygning af alders- og plejehjem, og at ministeriet ved fordeling af byggetilladelser søger en rimelig geografisk fordeling, samtidig med at man navnlig tilgodeser steder, hvor behovet er størst og mest påtrængende.

Det ærede medlem fru Lis Mølbjerg var inde på spørgsmålet om byggeri til børneforsorg. Vi er i socialministeriet i høj grad interesserede i dette problem og medvirker i størst mulig udstrækning til at fremme byggeri af den omhandlede art, men jeg må her gøre opmærksom på, at på dette felt som på andre vil grænsen for, hvor meget der kan nås, hvor meget der kan bygges, være, hvor stor den samlede byggekapacitet er. Inden for den vil vi søge at fremme det sociale byggeri så meget, som der kan skaffes plads til. I øvrigt er jeg enig med de ærede medlemmer fru Grethe Philip og fru Lis Mølbjerg i, at vi bør fremme typebyggeriet. Herved vil vi nå mere ved anvendelse af mindre arbejdskraft.

Ministeren for Grønland (Mikael Gam):

Det ærede medlem hr. Rosing savnede svar på yderligere 2 spørgsmål i det indlæg, han kom med i forgårs. Jeg beklager, at jeg ikke i første omgang opfattede disse to forhold som spørgsmål stillet til mig, men jeg skal med glæde besvare også disse spørgsmål.

Der blev for det første spurgt om, hvorvidt der ville kunne tages flere unge grønlandere herved til uddannelse end ellers påtænkt, så længe der endnu ikke var tilstrækkelig mange lærepladser i Grønland, og ikke mindst ville man i Grønland i flere år frem i tiden savne tekniske og andre fagskoler. Jeg er ganske enig med det ærede medlem i, at så mange grønlandske unge som muligt bør have adgang til håndværk og uddannelse. Det er dog næppe økonomiske grunde, der har forhindret flere i at blive uddannet i Danmark som håndværkere, for efter min opfattelse har alle, der har vist evner, hidtil fået adgang til en lærlingeuddannelse i Danmark. Vanskeligheden ligger i, at der nu, men særligt tidligere, har været for få, der har haft tilstrækkelige skolekundskaber til at gå ind i en uddannelse under lærlingeloven. Vi er i høj grad opmærksom på dette problem og forbereder allerede i vinteren 1964-65 at lade et betydeligt antal grønlandske unge komme herved til en slags efterskoling med det formål at give dem de fornødne kundskaber til at gå ind i en erhvervsuddannelse. Det kan i denne forbindelse også nævnes, at det er planen i 1964 at tage flere skolebørn og en hel del unge herved til skolegang et halvt til et helt år.

Det andet spørgsmål drejede sig om det havgående fiskeri. Jeg er helt enig med det ærede medlem i, at her står vi over for et nyt fremstød i det grønlandske hovederhverv, fiskeriet, som nu udvides til også at foregå på bankerne ude til havs. Her må sættes ind fra alle sider, som har interesse i denne sag. Landsrådet har allerede her i efteråret behandlet et forslag fra et af sine medlemmer om eventuel anskaffelse af en trawler. Der er også luftet planer om anskaffelse af en såkaldt linebåd som skoleskib i fiskeriet. Endelig er der her under Grønlandsudvalget af 1960s sidste samling nedsat et underudvalg med henblik på at tilvejebringe forslag til en udbygning, intensivering og modernisering af det grøn-

landske fiskeri, og underudvalget har netop som hovedopgave at finde veje frem til det havgående fiskeri, til fiskeri på bankerne. Det er vel næsten overflødig at tilføje, at jeg i så henseende vil støtte enhver plan, der kan medvirke til bedre indtjeningsmuligheder for den grønlandske fisker.

Undervisningsministeren (Helweg Petersen): Det ærede medlem hr. Thestrup var inde på nogle betragtninger om uddannelserne, som jeg gerne vil knytte et par kommentarer til. Jeg skal ikke komme ind på at sammenholde uddannelserne og statens udgifter; det var den højtærede finansminister inde på i går.

Det ærede medlem rejste spørgsmålet om skolegangens påbegyndelse og spurgte i sammenhæng dermed, om folkeskoleundervisningen var for lang, og om undervisningen ved de højere læreanstalter var for lang.

Om børnenes alder ved optagelse i skolen gælder der ifølge folkeskoleloven den bestemmelse, at undervisningspligt for det enkelte barn indtræder ved begyndelsen af skoleåret, når barnet på det tidspunkt er fyldt 7 år, men der gælder tillige den regel, at hvis et barn er fyldt 6½ år ved skoleårets begyndelse, skal barnet optages i skolen, når forældrene forlanger det. Det er 3 måneder tidligere, end det var tilfældet, før folkeskoleloven blev ændret i 1950. Disse regler betyder dog ikke, at ingen børn kan begynde i skolen, før de er fyldt 6½ år. De kommunale myndigheder kan tillade, at børn, der endnu ikke er fyldt 6½ år, optages i skolen, men da forældrene ikke efter loven har nogen ret til at få sådanne børn optaget, kan der i disse tilfælde ved afgørelsen tages hensyn til, om det enkelte barn kan anses for skolemodent.

Jeg vil gerne sige til det ærede medlem, at det er muligt, at der er kommuner, der ikke er klar over, at man har lov til at optage børn i skolen, før børnene er fyldt 6½ år, og jeg vil gerne tage skridt til, at denne mulighed bliver understreget over for samtlige kommuner.

Det ærede medlem kom ind på spørgsmålet om folkeskoletidens længde, og jeg forstod, at det ærede medlem fandt det betænkeligt, at studenter nu gennemgående er lidt ældre, end de var det før i tiden, når

[Undervisningsministeren.]

de tager studentereksamen. Jeg vil gerne sige, at denne tendens jo i høj grad må ses som udslag af ønsker fra forældrenes og fra de unges side. Der har jo tidligere her i det høje ting været udvekslet bemærkninger vedrørende overgang til gymnasierne. Jeg har vedrørende tendensen til, at eleverne venter, indtil de har taget realeksamen, udtalt, at dette ikke bør være det normale, og at vi i ministeriet vil understrege over for skolerne, at overgang normalt bør finde sted ved afslutningen af 2. real. Men jeg vil gerne hertil føje, at jeg tror ikke, at vi fra ministeriets side skal spærre for mulighederne for, at studentereksamen kan tages på et lidt senere tidspunkt end det, man kunne kalde det normale. Hvis vi nemlig fremkom med en almindelig spærreregel af aldersmæssig karakter, ville vi møde indvendinger fra forældreside og også fra de unge. Der er utvivlsomt adskillige unge, der på grund af, at de går 1 år længere, vil være i stand til at klare krav, som de ellers ikke ville være i stand til at klare. Det er jo mennesker, vi har med at gøre, og det tempo, hvori den personlige udvikling foregår, kan jo variere stærkt. Jeg tror derfor, at vi skal være varsomme med at administrere hele dette forhold for rigoristisk. Det krævede det ærede medlem heller ikke, men jeg vil gerne understrege det, når spørgsmålet nu er rejst.

Det ærede medlem anførte, at vi mangler jurister, læger, ingeniører, lærere o. s. v., og det er rigtigt, det gør vi. Men der er her tale om forhold, der har noget at gøre med langtidspanlægning. Man kan ikke fra den ene dag til den anden, heller ikke fra det ene år til det andet, råde bod på mangler og skævheder, der er opstået på dette felt, men vi kan godt i fællesskab beklage, at vi ikke, medens tid var, har foretaget de udvidelser, der i dag ville have sikret os de påkrævede uddannelsesmuligheder. Men trods blokeringer, der stadig gør sig gældende, er forholdet dog det, at der på praktisk talt alle områder er en betydelig stigning. Jeg kan nævne, at vi i dag har 23.000 studerende ved universiteterne og de højere læreanstalter. Det er det dobbelte af, hvad der fandtes ved de samme læreanstalter omkring 1955.

Det ærede medlem indrømmede, at der havde været store vanskeligheder, og talte om regeringens fejlgreb i forbindelse med

skolevæsenets udvidelse, uden at der var tilstrækkeligt med lærere og de fornødne skolebygninger. Jeg skal være den første til at indrømme, at vi ikke har lærere eller skolebygninger nok, men jeg kan ikke heraf drage den konklusion, at vi skulle have ladet være med at søge at løse problemerne, skulle have afstået fra at søge at imødekomme ønsker fra forældre og unge om en forlænget skolegang i 8. og 9. klasserne, i realafdelingen og i gymnasieklasserne. Jeg vil også gerne sige, at selv under den gamle lov — uden den strukturændring, vi fik — ville vi have stået over for de samme ønsker, og vi ville have været nødsaget til at bøje os for dem og muliggøre, at vi kunne tage flere i skolen ud over den undervisningspligtige alder. Det er trods vanskelighederne lykkedes os at give mange flere unge opstigningsmuligheder, og det finder jeg afgørende i denne sammenhæng.

Det ærede medlem kom ind på uddannelsesetidens længde ved de højere læreanstalter, og jeg vil gerne sige her, at der er udfoldet betydelige bestræbelser for at søge gennemført begrænsninger i studietiden igennem de nye studieordninger, som er tilrettelagt i de senere år, bl. a. i forbindelse med sproglig-historisk embedseksamen og de matematiske-naturvidenskabelige embedseksaminer. Spørgsmålet om uddannelsesetidens længde må i øvrigt ses på baggrund af flere forhold. Her bør man vel særlig nævne de krav, som samfundet og erhvervene stiller, og vi bør nævne den enorme vækst i viden, der finder sted, og som jo tvinger en længere uddannelsesetid frem. For det tredje bør vi understrege — og det er væsentligt — at der må være lærefrihed ved universiteterne og de højere læreanstalter. Én betragtning til: det ville jo være lidet ønskeligt, om man ud fra rationelle synspunkter lagde studierne sådan til rette, at de i realiteten repræsenterede, lad mig bruge udtrykket terperi, hvorved man kunne hindre unge i at gennemgå den almindelige modningsproces, der gerne skulle finder sted i studieårene.

Det ærede medlem hr. O. Mathiasen efterlyste en udtalelse fra mig angående spørgsmålet om oprettelse af et universitet i trekantområdet Kolding—Fredericia—Vejle. Det er et meget farligt og meget vanskeligt spørgsmål. Jeg vil gerne henvise til, at det er bebudet i åbningstalen, at der vil komme

[Undervisningsministeren.]

et forslag frem for det høje ting om den videre universitetsudbygning uden for de to bestående universiteter. Jeg regner med at få en indstilling fra universitetsplanlægningsudvalget inden jul. Derefter vil et lovforslag blive udarbejdet og fremsat for det høje ting, formentlig straks i begyndelsen af det nye år. Repræsentanter for trekantområdet har haft lejlighed til over for universitetsplanlægningsudvalget at fremføre de synspunkter, som efter deres opfattelse taler for en placering af et universitet i det område, der her er tale om, og disse synspunkter vil ligesom synspunkter, der er fremført af repræsentanter for andre landsdele, indgå i de samlede overvejelser, men jeg tror, det ærede medlem vil forstå, at jeg ikke i dag kan indlade mig på en diskussion om placeringen. Det må være en forudsætning, at vi, inden denne diskussion tages, har et baggrundsmateriale, hvor alle relevante forhold søges belyst.

Det ærede medlem kom ind på spørgsmålet om konfliktforskning, og det er da rimeligt, at jeg kommer med et par korte bemærkninger om, hvad der er sket på dette felt. I 1962 rettede Nordisk Råd efter forslag fra den danske regering en henstilling til de nordiske landes regeringer om at undersøge mulighederne for et nordisk samarbejde om konfliktforskning, og ved et nordisk undervisnings- og kulturministermøde i juni 1962 besluttede man i princippet at etablere et nordisk samarbejde om forskning af international politik med særligt henblik på studiet af konflikterne mellem staterne. Ministrene nedsatte et nordisk udvalg med den opgave at undersøge og vurdere de forskellige samarbejds muligheder. Til brug for udvalgets arbejde har professor Sven Henningsen udarbejdet en redegørelse for den omfattende forskning, der finder sted på dette område i Europa i forskellige lande og i USA. Jeg håber, at udvalget kan afgive sin betænkning inden Nordisk Råds næste møde i februar 1964. Udvalget er altså ikke færdigt med

sit arbejde, men det er mig bekendt, at man stiler henimod at gå ind for en ret betydelig udbygning af forskningen i de enkelte lande på dette område, suppleret med et fælles-nordisk koordineringsorgan, der bl. a. skal virke som en art fælles-nordisk forskningsråd på hele dette område og forestå en dokumentations- og informationsvirksomhed. Når det ærede medlem spørger, hvordan jeg ser på mulighederne for at tage pengene fra de militære bevillinger, vil jeg gerne sige, at jeg ikke ser nogen anledning til, at der specielt i denne forbindelse rejses en diskussion om forsvarsbudgettet og forsvarsforliget. Det afgørende for mig er, at der skaffes midler til at løse opgaven, og jeg vil gøre, hvad jeg kan, for at det kan ske; det vil jo under alle omstændigheder dreje sig om relativt lave beløb. Hertil vil jeg så — da det jo har været diskuteret en hel del, hvad meningen var med dette særlige organ — gerne føje, at hensigten jo ikke har været at lave en nordisk fredsforslagsfabrik. Tanken har simpelt hen været den, at vi ved at styrke forskningen og ved at styrke dokumentationstjenesten inden for området international politik direkte og indirekte vil kunne virke for at skabe bedre forudsætning for, at de nordiske lande kan gøre en indsats i det internationale samarbejde. Jeg tror, det er meget væsentligt, at vi intensiverer vore bestræbelser på dette felt.

Det ærede medlem hr. Peter Jørgensen kom ind på spørgsmålet om de tekniske skolars fremtidige forhold. Jeg deler det ærede medlems opfattelse af betydningen af at investere mere i disse uddannelser, men desværre har det jo heller ikke på dette område været muligt at gennemføre det byggeri, som er nødvendigt for på tilfredsstillende måde at klare behovet for undervisningslokaler, værkstedslokaler o.s.v., og man har, som det ærede medlem nævnte, måttet leje fabriksbygninger og lagerlokaler for at klare de mest presserende lokale behov. Jeg vil gerne sige til det ærede medlem, at hvis der er mulighed for

[Undervisningsministeren.]

at øge det offentlige byggeri, vil tekniske skoler, teknika o. s. v. få andel i forøgelsen.

Hvad angår det specielle spørgsmål om detailprojekteringen af den ny lærings-skole i Århus, er det min hensigt at søge bevilling til projekteringen gennemført i indeværende finansår.

Endelig kom det ærede medlem hr. Morten Lange ind på Risøproblemet, og jeg vil gerne over for det ærede medlem gentage, hvad jeg har sagt offentligt et par gange, at Risø må bevares som atomstation. Jeg skal ikke komme ind på den nærmere motivering derfor, men blot understrege, at det er min bestemte opfattelse, at dette må ske. I disse dage er et særligt arbejdsudvalg ved at færdiggøre en redegørelse for samarbejdet mellem Risø og industrien. I dette udvalg er der repræsentanter for Risø, det teknisk-videnskabelige forskningsråd og Industrirådet. Redegørelsen vil blive behandlet i regeringen i næste uge, og der vil derefter komme en erklæring; i mellemtiden kan jeg forsikre det ærede medlem om, at jeg nok skal kridte skoene bedst muligt.

(Kort bemærkning).

Thestrup: Jeg takker den højtærede minister for offentlige arbejder for den udførlige redegørelse, han gav her, men jeg må fastholde, at netop på trafikens område er det nødvendigt, at vi fra regeringens og lovgivningsmagts side ligesom er med til at forme udviklingen, bl. a. for at få den mere ligelige fordeling over hele landet af befolkningen og også af industrien.

Jeg vil også gerne sige til den højtærede minister, at jeg tror rigtignok, det er nødvendigt, at vi snart tager fat på at bestemme, hvordan finansieringen af Store-Bæltsbroen skal ske. Netop ved at bestemme dette tror jeg vi fremmer arbejdet mere end på nogen anden måde.

Jeg takker også den højtærede undervisningsminister for det svar, ministeren gav på mine spørgsmål, herunder navnlig for, at den højtærede minister vil gøre kommunerne opmærksom på den adgang, der er til at lade børnene begynde skolegangen tidligere end ved 6½ års alderen. Ligeledes takker jeg ministeren for, at han

vil gøre opmærksom på, at det normale må være, at eleverne går fra 2. real ind i gymnasiet.

Det er jo helt rigtigt, som den højtærede minister siger, at der efterhånden bliver flere kandidater; men for øjeblikket — det mener jeg også ministeren gav udtryk for — står vi jo inden for nogle områder med en vældig mangel på kandidater. Jeg mærker det i meget høj grad inden for det område, hvor jeg har min almindelige beskæftigelse, inden for retsvæsenet. Derfor er det, jeg spørger mig selv, om der ikke kunne gøres noget yderligere for at afkorte undervisningstidens længde. Det er jo rigtigt, at der er en enorm vækst i viden, og at det alt sammen skal læres. Da jeg i sin tid rejste spørgsmålet i finansudvalget, kan jeg erindre, at sagen blev genstand for drøftelse forskellige steder, og da sagde bl. a. en medicinsk professor: der er kommet en masse til på mit område, men jeg erkender, at på et eller andet tidspunkt må vi til at skære noget af det gamle fra, som vi tidligere lærte. Jeg kunne tænke mig, at der måske var noget at gøre i den retning.

Forsvarsministeren (Victor Gram): Det ærede medlem hr. Foged var inde på ønsket om at få oplyst, hvilke planer vi i forsvarsministeriet syslede med, hvad angår nyt og bedre redningsmateriel, nye redningsbåde til vestkysten, og det ærede medlem spurgte mig direkte, om jeg ville tage initiativ til at få en forsvarlig redningsbåd til Thorsminde, og i så fald hvornår.

Forsvarsministeriet har været og er fortsat meget interesseret i dette problem og har i de senere år på grundlag af den betænkning om redningsvæsenets forhold, som blev afgivet i 1954, dels fået et betydeligt ombygningsprogram gennemført, dels haft et nybygningsprogram løbende med forskellige nye typer af redningsbåde, som for tiden er på prøveudstationering. De mere konkrete programmer, som er opstillet i betænkningen af 1954, er i det væsentligste tilendebragt, og det, vi koncentrerer os om nu og i den kommende tid, vil være udskiftningen af ældre materiel, som vi jo har i en vis udstrækning inden for redningsvæsenet. I hvilken takt det vil være muligt at udskifte dette ældre materiel med nybygninger, vil naturligvis i nogen grad af-

[Forsvarsministeren.]

hænge af, i hvilken takt vi vil få bevillinger til nybygninger i den kommende tid.

Hvad spørgsmålet om Thorsminde angår, er det jo rigtigt, at forsvarsministeriet for nogle år tilbage har givet Thorsminde løfte om at få en 12 tons redningsbåd placeret, og jeg tror at kunne love, at Thorsminde i løbet af foråret vil få en 12 tons redningsbåd på prøve, og at vi i tilsynsudvalget vil tage op, hvorledes vi på længere sigt vil være i stand til at løse problemet for Thorsminde.

Justitsministeren (Hans Hækkerup): Både det ærede medlem hr. Horn og det ærede medlem hr. Vagn Bro har rejst spørgsmålet om transportforskningen her i landet. Jeg er ganske enig med de ærede medlemmer i, at vi her står over for et problem, som vi af indlysende grunde må søge en løsning på.

Spørgsmålet behandles for øjeblikket i det under ministeriet for offentlige arbejder hørende transportforskningsudvalg, og drøftelserne her vil i nær fremtid blive fortsat. Først når disse drøftelser er afsluttet, kan der danne sig for os et billede af, hvorledes transportforskningen fremover bør organiseres, og hvor store bevillinger det bliver nødvendigt at søge.

Må jeg i denne forbindelse nævne, at der jo allerede finder et internordisk samarbejde sted på transportforskningsområdet, og at det vel er klart, at når organisationen er opbygget her og i de øvrige lande, må et sådant samarbejde intensiveres.

Det ærede medlem hr. Vagn Bro rejste dernæst spørgsmålet om de alvorlige ulykker, der nu og da indtræffer, hvor motorvogne og motorcykler kører ind i holdende eller parkerede motorvogne. Jeg erkender, at det er et meget stort problem, vel også et voksende problem, og også dette spørgsmål har vi behandlet interskandinaviske. Men de interskandinaviske forhandlinger er i øjeblikket stillet i bero til fordel for fælles-europæiske overvejelser. Jeg kan meget vel se, at noget kunne tale for, at søge problemet løst på national basis men det forekommer mig også, at så intensiv som den internationale trafik er, taler uhyre meget for, at man får en fælleseuropæisk løsning. Jeg er enig med det ærede medlem i, at i

det omfang vi har midlerne dertil, må vi søge arbejdet med denne løsning fremskyndet.

Vagn Bro: Jeg kan takke den højtærede justitsminister for svaret og skal ikke gøre yderligere bemærkninger.

Jeg vil gerne sige til den højtærede undervisningsministers bemærkninger til et æret medlem om det tredje universitet, at jeg er i og for sig ganske indforstået med, at man må høre alle landsdele, og at man skal høre universitetsudvalget. Det er jeg enig i. Men jeg ville gerne, da det er mig bekendt, at vi måske snart står over for et lovforslag, henlede opmærksomheden på, at da folketinget gav tilslutning til det medicinske fakultet i Odense, lød der fra alle afgørende partier røster om Sønderjylland. Om dette ønske om Sønderjylland så skal kombineres, om jeg så må sige, med ønskerne om et distrikt lidt nord for Sønderjylland, skal jeg ikke komme ind på; det kunne aldrig falde mig ind, da jeg tilfældigvis er repræsentant for et af disse distrikter. Men jeg beder om, at man lægger mærke til, at ønsket om Sønderjylland, om den særegne form for universitet her, lød fra alle partier.

Jeg kan desværre ikke takke den højtærede minister for offentlige arbejder, men jeg kunne have lyst til at rette et spørgsmål. Den højtærede minister hævdede, at avispartoen giver underskud, og jeg undrer mig noget over, hvorledes man kan udregne det. Jeg har altid gjort tjeneste i landdistrikter, og dér har vi postruter, og de udmærkede folk derude, hvad enten de er på knallert eller i en lille motorvogn eller på cykel, bringer det hele rundt. Derfor har jeg noget svært ved at se, hvorledes man kan sige, at det nødvendigvis er aviserne, der tynger så meget — det kan jeg måske få et svar på.

I øvrigt må jeg bede den højtærede minister — vi har jo nu talt så meget om de kulturelle ting; jeg har hørt den højtærede minister for kulturelle anliggender tale derom — ikke at glemme, at i titusinder af hjem, hvor folk passer deres arbejde, er avisen måske det eneste, de læser, der kan falde ind under det kulturelle begreb. Derfor synes jeg, at jeg må bede den højtærede minister passe på, at aviserne i hvert fald for fremtiden ikke bliver for dyre.

Ministeren for offentlige arbejder (Lindberg): Jeg vil gerne sige til det ærede medlem hr. Thestrup, at også spørgsmålet om finansieringen af Store-Bæltsforbindelsen indgår i de overvejelser, der finder sted; men jeg synes, det ville være rigtigt, om vi kom med det samlede resultat til folketinget, og at vi ikke kommer med finansieringen, før det er besluttet at bygge en forbindelse; begge dele skulle gerne være så meget undersøgt, at tinget kunne tage standpunkt samtidig til begge problemer, og det bestræber vi os på.

Til det ærede medlem hr. Vagn Bro vil jeg sige, at det kan måske nok lyde lidt mærkeligt, at man kan finde ud af, at det er aviserne, der giver underskud, da de dog bringes ud sammen med den almindelige post. Ikke desto mindre er det en kendsgerning, at postvæsenet på mange ruter på landet om eftermiddagen rent faktisk kun har aviser at bringe ud, og det er derfor muligt at foretage en analyse af, hvad det er, der giver underskud. Man kan i og for sig hurtigt regne det ud, når man ved, hvad en avis vejer i forhold til almindelige breve, og kender den forskel, der er i portoen. Det er noget, vi har behandlet indgående i de folketingsudvalg, der har været nedsat. Jeg erkender åbent og ærligt, at selvfølgelig hører aviserne til det kulturelle område, og at det er ønskeligt, at folk får dem; men nu er der jo også noget, som hedder radio og fjernsyn, så hvis man ikke får læst om dette stof, så kan man da høre om det.

Jeg har ikke nogen uvilje over for kulturelle spørgsmål. Jeg har tidligere sagt, at hvis det var sådan, at man ville tilgodese aviserne, måtte man finde frem til en form for at støtte dem, men jeg synes ikke, det er en rimelig måde at støtte dem over den forretning, post- og telegrafvæsenet skal være.

Finansministeren (Poul Hansen): Da udenrigsministeren ikke kan være til stede, skal jeg gøre en enkelt bemærkning til det ærede medlem hr. Morten Lange, der omtalte u-landshjælpen. Det er rigtigt, at u-landsstyrelsen ligesom har opstillet en plan for, hvorledes u-landshjælpen kunne udvikles, og mener, at vi — skal jeg sige det sådan — rent fysisk har mulighed for en udvikling i den takt, at man for det kom-

mende finansår stiller 55 mill. kr. til rådighed, i 1965-66 75 mill. kr. og i 1966-67 100 mill. kr., hvorved man vil nå op på et beløb, der vil svare til 2 promille af nationalindkomsten. Der har da også ved de indledende forhandlinger om finansloven fra udenrigsministeriets side været stillet forslag om, at man ansatte dette beløb til 55 mill. kr. Ved de forhandlinger, der har fundet sted, er det blevet til 48,5 mill. kr., hvilket vil være en stigning i forhold til indeværende år på 11 mill. kr. og i forhold til 1962-63 næsten en fordobling.

Det er klart, at vi ved de forhandlinger, som finder sted om finansloven, er nødt til ved en samlet afvejning at finde ud af, i hvilken grad de enkelte ministeriers og styrelser ønsker kan opfyldes. Jeg kan forsikre for, at dette er ikke det eneste sted, hvor ønsker fra ministerierne har måttet reduceres noget for at holde den finansielle ramme, vi mente det var nødvendigt at holde. Jeg synes på den anden side, at den reduktion, der har fundet sted, er af temmelig beskeden størrelsesorden, og det hindrer jo ikke, at vi i de kommende år alligevel kan prøve på at holde den stigningstakt, man har forudset.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Kaj Andresen: Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til finansudvalget.

Uden forhandling eller afstemning vedtoges dette forslag.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om udskrivning af indkomst- og formueskatten til staten for skatteåret 1964-65.

(Lovforslaget (nr. 57) findes i tillæg A. sp. 441, fremsættelsen i tidenden sp. 1219).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Peter Nielsen: Jeg vil gerne takke den højtærede finansminister, fordi udskrivningslovforslaget fremsættes i så god tid og sådan set behandles sammen med finanslovforsla-